

ידאת תורת השבת

בס"ד | סיפורים ליקוטים ומאמרים | פרשת בהעלותך תשפ"ג | עלון מס' 35

ניהלה סבתו הרבנית רייזל ע"ה את משק הבית ודאגה לגידול הילדים, כדי שאביהם, רב העיירה, יוכל לשקוד על התורה ועל העבודה ולא תבעול הרבנות. חודש לאחר מכן, בתחילת חודש אייר תרצ"ד עלו בני המשפחה באנייה "נובו רוסיסק" בהפלגה מאודסה לארץ ישראל. ובל"ג בעומר הגיעה המשפחה לארץ ישראל. עם הגיעה לארץ נסעה המשפחה לירושלים, שם עלו להקביל את פני ביקרו את הגרא"ז מלצר זצ"ל בעל האבן האזל ואת הרא"ה קוק זצ"ל שהכיר את הסב הגאון רבי ירחמיאל גרשון אדלשטיין זצ"ל, בעל "בן אריה" מתקופת לימודיו בישיבת וולוז'ין.

לאחר מספר חודשים של נדודים בין קרובי משפחה, באלול תרצ"ד, קבע אביהם את מושבם ברמת השרון. שכשנה לאחר מכן הוכתר לרבה של המושבה. בביתם ידעה המשפחה מחסור גדול, כשאף לא ריהוט מינימלי היה בביתם. האחים רבי יעקב ורבי גרשון ישנו על הרצפה. ומכיוון שברמת השרון לא היה בית ספר דתי, האב למד עם בניו בביתם, כשהם ישובים על ארגזי תפוזים.

לימים סיפרו האחים את צורת לימודם עם אביהם, כשהם למדו את גמרא עם מפרשי הרא"ש והרי"ף על הסדר, ובחלק מהמסכתות גם טור ובית יוסף. בשבתות למדו רמב"ם לפי נושאי המסכת אותה למדו בימות החול. האחים למדו גם דקדוק, חשבון ואנגלית, שהייתה אז בתקופת שלטון המנדט הבריטי, השפה הרשמית, ולשם כך אף נלקח לביתם מורה מיוחד.

בעקבות הפצרותיו של הנער רבי גרשון, נשלחו הבנים לישיבת לומז'ה שבפ"ת. את הדרך מביתם לישיבה הם עשו באופן רגלי, משהגיעו לישיבה נוכחו לראות שהזמן התחיל יום קודם לכן. המשגיח דלומז'א הגה"צ רבי אברהם אבא גרוסברד זצ"ל אמר להם שלצערו עליו להשיב פניהם ריקם מחוסר מיטות בישיבה. אלא שאז מזכיר הישיבה, הרב שלמה זלמן מוזס, לימים מזכיר מועצת ואביו של חה"כ לשעבר הרב מנחם אליעזר מוזס, הציע להם לישון בביתו, עד שימצאו להם מיטות בישיבה. ואכן בראשית חודש חשוון תש"ז החלו ללמוד בישיבה כתלמידים מן המניין כשבהוראת אביהם הצטרפו לחבורתו של הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל, אז מהבחורים המבוגרים בישיבה, ולימים ראש ישיבת פוניבז'.

שנה לאחר מכן נישא אביו זיוו"ש לרבנית רחל ע"ה, כשהוא מבקש מהם לשוב לביתם, בנימוק שמעתה עול הבית מוטל על כתפי הרבנית והם לא יצטרכו לבטל תורה בענייני הבית. האחים שבו לסדר לימודם עם אביהם.

עם הקמתה של ישיבת פוניבז', בחורף תש"ד, הגיע ראש הישיבה הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל, לבקש מאביהם שיצטרפו לקבוצת מייסדי הישיבה. האחים הגרי"ג והגרי"י נמנו על ששת התלמידים הראשונים בישיבה, ששכנה אז בבית הכנסת הליגמן בבני ברק, כששני האחים הצעירים משתכנים בביתו של הגרי"י ליפקוביץ זצ"ל. בהגיעו לפרקו בפרק האיש מקדש, בשנת תש"ח, נישא הגרי"ג לרעייתו הרבנית הניא רחל ע"ה, בתו של הגאון רבי יהושע זליג דיסקין זצ"ל, רבה של פרדס חנה. בערב חג הסוכות תשס"ב נפטרה רעייתו הרבנית ע"ה.

תקופה מוקדמת לכן מונה על ידי מרן הרב מפוניבז' הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל להכשיר תלמידים מפליטי השואה שהגיעו למוסד היתומים "בתי אבות", לקראת לימודם בישיבת פוניבז'. לאחר מכן החל למסור שיעורים תמידים כסדרן לתלמידי הישיבה. ובשנת

אוי מה היה לנו בהלקח ממנו אדוננו
וי לן דאבדין ולא משתכחין, ניצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקודש.

עלון זה שאתם קוראים בו – כבר היה מוכן זה זמן מה, וכבר הודפס בעותקים רבים. אך ביום שלישי האחרון נפל דבר בישראל שהוצרכנו במהירות לשנות את העלון כולו מהחל ועד כלה. עיניהם וליבם של ישראל, מרן רה"י של עולם הישיבות, רבן של ישראל, מרן ראש הישיבה נלקח לבית עולמו לישיבה של מעלה בשיבה טובה והשאיר אותנו כאן כיתומים היינו ואין אב בהלקח ממנו ארון האלוקים, בצער רב וביגון קודר ואנו אין לנו אלא להשען על אבינו שבשמים.

כל מה שנגיד, כל תואר וסיפור שנוכיר, אינו מגיע לקצה קוצו של יו"ד מגדלותו של רבינו זצוקלה"ה ז"ע. אך אנו ללמוד אנו צריכים ומתורתו אנו חיים, וכשאנו רואים אדם שהצליח למצות את עצמו ולהגיע לדרגות כאלו אנו חייבים ללמוד ממנו. כל אחד במקומו הוא.

במאמר שלפננו נביא את מה שנכתב ב"דרשו" על תולדות חיו ופעליו.

הגרי"ג זצוק"ל | מתוך "דרשו"

100 שנות חיים רצופות בהרבצת תורה | תולדות חיו של מרן הגרי"ג אדלשטיין זצ"ל

בב' אייר תרפ"ג זרח אורו של מרן ראש הישיבה הגאון רבי ירחמיאל גרשון אדלשטיין זצ"ל, בעיירה שומיאץ הסמוכה לסמולנסק, בברית המועצות. לאביו הגאון רבי צבי יהודה אדלשטיין זצ"ל, רב העיר ובנו של הגאון רבי ירחמיאל גרשון אדלשטיין זצ"ל, בעל "בן אריה" על הש"ס, ולאמו הרבנית מרים ע"ה, בתו של הגאון רבי מרדכי שלמה מובשוביץ זצ"ל, רבה של מלסטובה.

בילדותו דאגה אמו הרבנית ע"ה במסירות נפש להשיג עבורו ועבור אחיו תעודות לידה מזויפות עם תאריך לידה מוקדם, כך שיהיו רשומים כצעירים בשלוש שנים מגילים האמיתיים, כך שלא ילמדו בבית ספר בפקוח היבסקציה.

בילדותו למד תורה מפי הרב זלמן לייב אסטולין, בתמורה לכך שאביו הרב צבי יהודה לימדו תורה. בעקבות מחלתה של אמו ע"ה בטיפוס, נשלח עם אחיו הצעיר הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל רבה של רמת השרון לדודתו, הרבנית רבקה צביה פז, בעיירה קלימוביץ, בה התגוררו עשרות מחסידי חב"ד, שם גדלו האחים בבית הרב החב"די המקומי הרב משה אקסלרוד רב בערים ברוסיה וארץ ישראל שדאג ללימודם בסתר אצל הרב מרדכי אליהו שניאור. בקלימוביץ קיבלו האחים את הבשורה על פטירת אמם ע"ה.

בשיחה שקיים אחיו של רבי גרשון, הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל רבה של רמת השרון, סיפר את עובדת הסתלקות של אמם: "...הגיע מברק. המברק הגיע עם שתי מילים. אני לא ידעתי רוסית, אחי גרשון אמר שהגיע מברק והדוד והדודה אמרו שאמא שלנו נפטרה. אז הדוד לקח סכין, עשה לנו קריעה על החולצה. לא ישבנו 'שבעה' כילדים, לא כל-כך הקפידו עלינו".

בחסדי ד' בחודש ניסן תרצ"ד, הצליח אביו להשיג רישיון יציאה לארץ ישראל, וביקש מבניו לחזור לביתם בשומיאץ. באותה התקופה

תש"ס, עם היחלשותם והסתלקותם של ראשי הישיבה זצ"ל, החל לשמש כראש הישיבה, במסירת שיחות ושיעורים כללים.

במהלך כל השנים לא החסיר הגרי"ג יום אחד ממסירת השיעור כשהוא אינו מוותר בשום מצב בעולם. ביום בו קם מה'שבעה' על אחיו הגאון רבי יעקב, כבר מסר בשעה 12 את השיעור הקבוע, כשאף בימי הישיבה ביקש מדידו הגדול רעו לראשות הישיבה שיבלחט"א הגרבי"ד פוברסקי, שימלא את מקומו באמירת השיעורים.

התברורא שלו עשרות בשנים הגר"י לפין מספר כי פעם מרן זצ"ל לקח ממנו את המשקפיים שלו והרכיב אותם ונוכח לראות כי הן משפרות את ראייתו באופן משמעותי. לשאלתו מדוע אינו מרכיב משקפיים באופן קבוע השיב מרן זצ"ל תשובה מאלפת: כשאני עולה לישיבה יש בחורים שיוצאים באמצע או באים באיחור, אינני רוצה לדעת מי הם....

בשנות תש"ס אף הרחיב את שיעוריו היומיים גם לימי הבין הזמנים, ומאז אותם הוא מסר בביתו מדי יום ביומו. והשיעור נמשך עם כל משתתפיו מדי יום, אפילו ביום בדיקת חמץ. כמידי שבוע בימי שלישי הוא מסר שיחת חיזוק לתלמידיו בביתו, השיחה מודפסת בכ- 20,000 עותקים בעלון "דרכי החיזוק" שיוצא מדי שבוע.

בישיבת פוניבו' שימש הגרי"ג כבעל תוקע למעלה משבעים שנה, כשאף בשנה האחרונה שימש כבעל תקיעה. כשאלפים היו נוהרים לשמוע את התקיעות המהודרות. הגרי"ג אף תקע שנה אחת אצל החזו"א אצלו היה מקורב מאוד.

משנחלש מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל בעל האבי עזרי, ביקש מהגר"ג כי יאות להגיד במקומו את "הקדיש דרבנן" השמור בישיבה אך ורק לראשי הישיבה.

לאחר פטירת אביו, ב-כ' בחשוון ה'תשי"א, התלבט האם ליטול עליו את תפקיד רבה של רמת השרון, אך סבר כי מאחר שכבר היה בעל תפקיד בישיבה ולאור סירובה של אשתו לעקור מבני ברק, הוטל התפקיד על אחיו הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל.

במהלך כל השנים מיעט מרן הגרי"ג לעסוק בענייני ציבור, אך היה משיב לרבים בענייני חינוך ושלום בית. הגרי"ג נודע במשנתו החינוכית בדרך הלימוד בישיבות. אותה דאג להנחיל בשיטתיות ובעקביות, בשיעוריו ובשיחותיו.

בשנת תשס"ג צורף למועצת גדולי התורה של מפלגת דגל התורה יחד עם הגר"י שיינר, הגר"ב רוזנברג, הגרנ"צ פינקל הגר"נ טולידנו זצ"ל ויבלחט"א הגרמ"צ ברגמן. מיני אז החל לעסוק בענייני ציבור ואף בשיחותיו היה מתייחס לנושאים אקטואליים שדרשו את התייחסותו.

עם פטירת מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל מונה הגרי"ג לשמש כנשיא מועצת גדולי התורה של דגל התורה, לצדו של מרן הגר"ח קנייבסקי זצ"ל. כשאלפים בהם גדולי ישראל וראשי ישיבות מכל החוגים והעדות, נבחרו ציבור, מהגזר החרדי ומחוצה לו, פוקדים את ביתו לצעה וברכה.

בשנים האחרונות, עם גילו המופלג, מיעט הגרי"ג לצאת מביתו, כאשר רוב ההתכנסויות של גדולי ישראל התקיימו במעונו, כמו גם משאותיו למעמדות של עולם התורה נמסרו ממעונו, כשדבריו מועברים בשידור חי.

הגר"ג הותיר אחריו דור ישרים מבורך, בנין וחתנין רבנן, המכהנים כבוד בממלכת עולם התורה בארה"ק, בניו הם הגאון רבי צבי יהודה מראשי ישיבת אורחות תורה בבני ברק, הגאון רבי בצלאל הוא ראש ישיבת "אהבת אהרן", הגאון רבי ישראל ר"מ בישיבת בית מדרש עליון בבני ברק וחתני הגאון רבי דוד לוי, ר"מ בישיבת פוניבו', הגאון רבי אברהם ישעיהו אדלר, ר"מ בישיבת רבנו חיים עוזר והגאון רבי איתמר גרבו, ראש ישיבת אורחות תורה. בן נוסף הוא הגאון רבי שמעון יוסף אדלשטיין זצ"ל שנפטר על פניו בשנת תשע"ח.

חידושי תורתו יוצאו לאור במהלך השנים במספר דרכים בעיקרם על ידי תלמידיו, בהם הספר "ממגד גרש ירחים" על תלמוד בבלי שנערך על ידי תלמידיו משיעוריו על סדר תלמוד בבלי, הערות וביאורים על סדר הרמב"ם, הערות וביאורים על הש"ס, שיעורי רבי גרשון ושיעורי הגרי"ג על הש"ס, "אסיפת שמועות" מאמרים

ושיעורים בענייני המועדים קונטרס דרכה של תורה - בענייני דרך הלימוד. ועוד עשרות ספרים וקונטרסים מתורתו ומשנתו החינוכית.

פרשת בהעלותך

הפרנסה משמים

מתוך "להגיד" - חומש המגידים

ויהי העם כמתאננים רע באזני יהוה וישמענה יהוה וילור אפו ותבער במ אש יהוה ותאכל בקצה המזונה; ויצעק העם אל משה ויתפלל משה אל יהוה ותשקע האש: ויקרא שם המקום ההוא תבערה כי בעזרה במ אש יהוה: והאספסוף אשר בקרבם התאוה וישבו ויבכו גם בני ישראל ויאמרו מי יאכילנו בשר: וזכרו את הדגה אשר נאכל במצרים וזמן את הקטאים ואת האבטוים ואת הזרזיר ואת הבצלים ואת השלשונים: וענתה צפטינו ישיה אין כל בלתי אמן כמן ענינו: והמן כורע גר הא ועינו כעין הברקלו: ישנו העם ולקטו וטונו ברוזים או רכו במדכת וישלו בפרור וענילו אתו ענות והיה טלמו כטלמו לשר השמן: וברדת הטל על המזנה לילה ירד המן עכיו: וישמענה משה את העם בכה למשפוחתיו אש לפתו אהלו וילור אף יהוה מאד ובענינו משה רע: ויאמר משה אל יהוה למה הרענת לנו בדרך ולמה לא מציתו וזן בעיניך לשלום את משה כל העם הזה עכיו: האנכי הרייתי את כל העם הזה אם אנכי ילדתינו כי תאמר אלו ישאנו בוזקך כאשר ישא האמן את הניק על הארמה אשר נשבעת לאבותינו: מאן לי בשר לתת לכל העם הזה כי יבכו עלי לאמר תנה לנו בשר ונאכלה: לא אוכל אנו לבדו לטוא את כל העם הזה כי כבוד ממני: ואם ככה את עשה לי הרניני נא הרניני נא הרניני נא הרניני נא הרניני נא הרניני נא הרניני: ואל אראה ברעתי.

כתוב במדרש בפרשת בלח: "ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו, אמר רבי אלעזר ברבי שמעון, מזון אלפים שנה היה מן יורד בכל יום דכתיב דבר יום ביומו ולהלן הוא אומר כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול. אם כן למה היה יורד בכל יום והמותר וחם השמש ונמס, מפני משאוי הדרך. דבר אחר, שהיו אוכלין אותו חם ולא צונן. דבר אחר, שיהיו ישראל נושאין עיניהן בכל יום לאביהן שבשמים" (לקוט שמעוני

בלח)

פעם נסעתי במונית עם רבי עזרא ברזל זצ"ל, וודאי שמעתם מי הוא היה רבי עזרא ברזל! הרב ברזל זצ"ל פנה לנהג באומרו "אתם נהגי המוניות, צריכים להיות הגדולים ביותר בבטחון בה, כי אין לכם עבודה מסודרת. כל מי שרק מגביה את היד לסדר את מגבעתו אתם חושבים כי הגביה יד לעצור מונית, כל כך אתם מצפים ותלויים בחסדי אחרים, ממילא, קל לכם לתלות עיניים למרום ולזכות לבטחון בה'... ומי כמוכם, רואים בסופו של דבר כיצד מגיעה פרנסתכם..."

מעשה באדם שהלך ברחוב בוורשא והבחין ביהודי ישיש העומד ליד מכולת פרטית, וקורא בקול: "בייגלאך! בייגלאך!". הוא היה סקרן לראות כיצד מתנהלת המכירה, כמה קונים ומה הם מספר הרוכשים, והוא ראה כי פעם ברבע שעה בערך, נעצר אדם להושיט יד ולקנות בייגלע (ארבע-בשעה, שמונה בשעתיים, לפעמים יותר או פחות) בשעת המכירה היה שקט, המוכר לא קורא "בייגלאך!" וכאשר הקונה עזב את המקום הרוכל ממשך לקרוא בקול "בייגלאך!" ללא הפוגה.

אותו יהודי ריחם עליו "כמה אפשר לצעוק, רחמנות" הרהר, עלה במוחו רעיון. ניגש למוכר הבייגלאך ושאל: "ר' יהודי, כמה כסף הנך מרויח ליום המקסימום שאתה יכול להרויח?" "חמשה רובל", "אתה יודע מה, בא נעשה עסק, אני אתן לך מידי ערב חמשה רובל ובאותן שעות שעמדת עד היום בשמש ברחובה של עיר, תשב בבית המדרש הגדול ותגיד מידי יום את כל ספר התהילים עם כוונה בכל שם ושם..." הישיש הסכים "בסדר, אני מסכים, תודה רבה".

הם התחילו במימוש העסקה. ועמדו בדיבורם. הזקן אמר תהלים וההוא שילם את הרובלים שהבטיח. חלפו שבועיים והישיש ביקש כי מעוניין לחזור בו מהעסקה. "מה קרה, האם אתה רוצה לצעוק ברחוב, וכי לא יותר טוב לך לשבת בבית המדרש!?" הזקן מיאן לנמק מדוע "בבית הרב אסביר, בוא ונשאל יחד את הרב".

הם התביישו ונכנסו לבית הרב בכבוד ראש, שם הישיש נמק את החלטתו: כבוד רבנו, הנה היהודי היקר שעומד כאן לצדי, הבטיח לי חמישה רובל ליום, והוא ריחם עלי, יישר כח לו. אך כחלוף תקופה קצרה, התיישבתי בדעתי ונוכחתי כי הדבר מזיק

בתמונה: שוק בווארשא

לי. עד היום כאשר עמדתי ברחוב התפללתי בפה מלא להקב"ה 'תשיג לי קונה', צעקתי בייגלאך, וכאשר ב'ה לאחר עשרים דקות הגיע קונה הייתי מודה להקב"ה ששלח לי קונה שהחליט משום מה לרכוש בייגלע, ואם היו מגיעים שני קונים יחד הייתי מודה בכפליים. כשהם עזבו התפללתי שנית, והתחלתי בקריאות נוספות: בייגלאך. כך עשרות פעמים ביום: "ה' הושיעה" "הודו לה' כי טוב", "אלוקי תכיע בידי לסיים את הבייגלאך מוקדם כי הרגליים עייפות הזקנה אוכלת ביי", ובכך, כבוד הרב, בטחוני בה' היה מתרבה. עיני הזקנות היו נשואות תמיד לשמים (לא נשואות לאנשים אלא לשמים) אבל בשבועיים האחרונים, נכון שאני אומר תהילים אבל משום מה אני מרגיש כי עם התהילים הבטחון בה' נחלש, מאחר ואני מרגיש בטוח במשכורת הקבועה... כך היה נראה מוכר בייגלאך בוורשא.

הרב של וורשא הבין לליבו, שמעו את הרב ממלמל "אשרי העם שככה לו" ומיהר לחדרו לבכות מתוך התרגשות.

בואו ונשאל, לשם מה היה צורך להוריד מידי יום ביומו מן ולמחרת שוב ירד מן, אדרבה, ירד מן פעם אחת בשנה או פעמים. כי חז"ל אומרים המן ירד לישראל בכמות שיכלה להספיק לאלפיים שנה. ומידי יום

הוא היה נמס "וחם השמש ונמס" (זרימה אדירה של מים טובים היתה נשפכת לירדן כמבואר בדברי חז"ל) א"כ, שיירד חז פעמי וגמרנו? התשובה ברורה (כפי שכתוב בגמרא), הקב"ה הנהיג את דור המדבר דוקא כך, הולכים במדבר מן שמים וארץ באמצע מדבר גדול ונורא, כאשר, אם יום אחד אין אוכל, אין שום אפשרות להגיע למקום יישוב ובמהרה הכל גוועים ברעב. וכיון שהקב"ה רצה שיהא להם בטחון בה', מידי יום נמס כל האוכל, אין לחם. אין. משום כך נשאו עיניהם לשמים ובטחו בהקב"ה - שביכולתו להביא גם מחר אוכל.

חז"ל מביאים על כך משל לבן מלך שנסע למרחקים מצויד במזון רב שקיבל מאביו. לאחר כשנה כאשר הכסף אזל הוא יצא לדרכו חזרה. ושלח מברק "אני בדרך", ערכו לו קבלת פנים מפוארת כראוי לבן מלך. הוא שב נכנס לביתו והשתעשע עם אביו. חלפו שבעה ימים, הבן הודיע כי בדעתו לשוב מחר למקומו. אבא הבין את המשמעות ושאל "האם אתה זקוק לכסף?" "כן", השיב הבן. המלך הוציא מהארון פנקס ש'קים וחתם על המחאה ומסרה לבן.

בן המלך הביט בשיק, וכאילו חשכו עיניו, הוא הסתכל על אבא ובאדיבות הושיט בחזרה את השיק. "מה קורה, האם התתימה לא נכונה, אולי התאריך לא טוב בעיניך?" שאל המלך (בתמימות). "הכל טוב התאריך והחותמת" אלא מה? - הסכום... אבא רשם סכום פעוט מאד שיש בו רק לשבוע ימים, לכן אני מחזיר, אין לי מה לעשות שם במרחק בסכום כזה". "כן, ילדי, השיב המלך" זה מה שאני רוצה, כי לא תפליג לך מרחקים, תישאר קרוב ותבוא לבקר מידי יום... כך גם במן כפי שאמרנו - ישאו את עיניהם לשמים מידי יום ביומו.

במלחמת העולם, הרב מבריסק זצ"ל ברח לוורשא עם בנו. בוורשא כמו בכל האזורים היה קשה להשיג כוית לחם וכאשר השיגו פרוסה או שתיים הרב ובנו אכלו את כולה ולא השאירו למחרת כלום, הבן אכל את הקשה שבלחם והרב אכל את הרוך שבתוך הפרוסה.

היה להם בבנין שכן שהכין לעצמו בית מלא אוכל, ואכל מהאוכל פיוריים ממש, כי פחד כמו כולם, וחשש שמא מחר ומחרתיים גם זה לא ישאר לו, אך הרב מבריסק לא שמר מהיום למחר, ועשה כן עפ"י דברי הגמרא "האומר מה אוכל למחר הרי זה מקטני אמנה" הוא אכל כפי הצורך בלי לקמץ, והנה לא שמר מאומה.

יום לפני ערב ים הכיפורים (תש"א) חשב הרב מבריסק כי היום בשונה מימים אחרים מוטל עליו להשתדל ליום המחר, כיון שמחר זו מצוה לאכול, הוא השיג לחם והטמינו למחר - לערב יום כיפור. במהלך הלילה נפל על הבית פגז ורסיס ממנו קלקל את הלחם. הרב ראה בכך אות משמים כי אפילו היום, היה עליו לסמוך על הקב"ה ולא לעשות השתדלות.

בטחון! כל כך מורא'דיג, תשמעו שתי עובדות. אני אוהב לספר מעשע'ס בתנאי שזה א'אמת'ע מעשה - מעשה אמיתי, אז אספר שני סיפורים אחד שמעתי מחסידים יראי ה' ולא ביררתי האם זה מעשה שהיה, איני יודע האם הסיפור נכון - אבל מוסר ההשכל הנובע ממנו הוא רב, והשני וודאי מעשה אמיתי.

החסידים נסעו לרבי'ה פעם בחודש מהכפר לעיריה, עגלון יהודי קבוע היה לוקח אותם מידי חודש, אך לא נכנס איתם יחד לרבי. העגלון התאכסן באכסניה קטנה והתפלל בבית החסידים שאמרו לו:

תחשוב לעצמך איך אנו משאירים את בני הבית, נוסעים מרחקים על מנת לשבות בצל האדמו"ר ולהכנס לחדרו. תיכנס גם אתה פעם אחת בשנה - כדאי לך, אם כבר הגעת עד הלום חבל שלא תזכה. הוא דחה אותם "מה הרבי כבר יעזור לחיי האומללים, לאשתי החולה וילדי הרעבים ללחם, הוא יניח את ידו על ראשי, וכי זה יושיע אותי בחיי הקשמים?!" הוא לא נכנס.

פעם אחת, לאחר הפצרות הוא נאות להכנס. הוא שהה בחדר הרבי זמן רב. ויצא. בצאתו לא שאלו אותו דבר. בשובם בעגלה הם שוחחו ביניהם, אחד אמר כי התעלה מאד בסעודה שלישיית, ואחר אמר שהיה לו תועלת מדברי התורה כטיש בליל שב"ק וכו', פתח העגלון את פיו ואמר אני התעליתי יותר מכולם. ואספר לכם כיצד ומה:

כאשר שהיתי בחדרו של הרבי, הוא שאל אותי מה סדר היום שלי, השבתי כי הדבר תלוי, אם יש באותו יום עבודה או לא: "ביום שאין עבודה אני קם בבוקר מתפלל במנין, אח"כ מצטרף לשיעור משניות, לאחר מכן אני יושב בבית המדרש ואומר תהלים, בסיום אני שב לביתי טועם פת שחרית ונח קמעה, אחרי צהריים, אני מקדים לתפילת מנחה ושומע שיעור בעין יעקב אח"כ מנחה מעריב וכך עובר היום.

וביום שיש עבודה? אני קם השכם בבוקר משמן את הגלגלים כדי שחלילה לא יווצרו בעיות במהלך הנסיעה, וכבר בשש וחצי אני חונה ליד ביתו של הלקוח. בדרך, אם ישנה אפשרות לחנות בצדי הדרך, אני מניח תפילין קורא קריאת שמע מקפל את התפילין וכו', ואם אין זמן, כאשר מגיעים לעיר אני מתפלל". הרבי שאל אותי "ומדוע שלא תקום להתפלל במנין ורק אח"כ תצא לשוב לחפש קליינטים למשל, בשבע וחצי אחרי תפילה, ואם בכל זאת מישוהו כבר הזמין בלילה תתנה עמו כי רצונך להתפלל בבית הכנסת לפני הנסיעה?"

"אבל אז הקליינטים יהיו מועטים" עניתי באנחה. הגביה הרבי את עיניו ואמר, אספר לך סיפור קצר: עגלון פלוני שעבד קשה לפרנסתו ונסע בדרכים, צבר בכיסיו עשרות רובלים והיו עמו: שקית עם מטבעות זהב, ארנק עם מטבעות כסף ועוד ארנק ובו פרוטות נחושת רבות שנשארו עמו תמיד. הוא היה בדרכו,

השבת התקרבה והבין כי לביתו כבר לא יגיע, נכנס לאחד הכפרים היהודיים בדרך. הוא שאל את הרב, אם יוכל לשבות בביתו? הרב ניאות בשמחה הכניסו לביתו, החלו בהכנות אחרונות לשבת והנה הוא נזכר שהכספים בכיסו מיהר לרוץ אחרי הרב שיצא כבר לבית הכנסת ושאל אם יש לו מקום להטמין את הכסף, הרב שב, נטל את כל המטבעות ספר אותם, הטמין היכן שהטמין.

יצאו שניהם יחדיו לקבלת שבת. באמצע קבלת שבת החלו להתעורר מחשבות בליבו של העגלון, מה עשיתי הפקדתי כסף בידי מי שאיני מכיר, הכסף הזה הינו כל פרנסתי ומי יודע, "כסף! כסף!" צעק לו הלב. אבל מה אפשר לעשות. תפילת מעריב עברה עליו כשהפחד מכרסם בלב פנימה. הוא התיישב לסעודת שבת בפנים חמוצות והתיאבון ממנו והלאה. הגישו דגים ודחה אותם "אני לא מסוגל" כך התנצל, כי אין לו תאבון. הציעו לו "אולי משהו חלבי?" "לא, איני חש בטוב ואין לי תאבון" (הוא היה בפחד - מה יהיה עם הכסף) כך חלפה השבת בחששות ודאגות.

בצאת השבת מיד רץ לבעל הבית וביקש: "הכסף שלי?". "רגע, קודם מתפללים מעריב, אח"כ נדבר על הכסף". אחרי מעריב הוא אמר בקול נרגש אך בעדינות: "הכסף שלי?". "רגע, קודם נעשה הבדלה" השיב הרב... הנשמה שלו כמעט פרחו. לאחר הבדלה הרב הוציא את השקית עם מטבעות הזהב, ספרם לו על השולחן - הנה הסכום שהפקדת בידי. אח"כ הביא את הארנק עם מטבעות הכסף והושיט לו. העגלון שפכם על השולחן וספר, לראות שמא הרב לקח לעצמו איזה מטבע. סיים והתמלא שמחה "גם מהם לא חסר דבר". אח"כ הוציא הרב את השקית עם מטבעות הנחושת. העגלון שפך את תכולתה וביקש לספור. אמר לו הרב: "די, עד כאן! וכי אין לך מה בקדקדך, אם היתה לי אפשרות לגנוב מטבעות זהב וכסף ולא נטלתי, האם אגנוב את מטבעות הנחושת הפשוטות...?!" עד כאן המשל שסיפר לי הרבי.

בתמונה: העיר וורשא כיום

פנה אלי האדמו"ר, אתה ר' יהודי, עגלון יקר, הקב"ה נטל את נשמתך בלילה ובבוקר השיב לך את הפקדון בשלימות. העיניים נפקחו - פוקח עיוורים, רגליים צועדות, ידיים מתנועעות, וכי את הדבר הקל - הפרנסה, לזה הקב"ה לא יכול לדאוג לך?!

בה' כאשר משליך את כל יהבו על ה' בלבד, אכן אף זוכה לניסים מופלאים.

ונוכה שיתקיים בנו חזקו ויאמץ לבבכם כל המיחילים לה' וכל היושבים כאן זקנים ונערים ינחלו כל טוב סלה. (להגיד)

ענווה

גדול בקרבך | הגרא"ל שטיינמן

זצוק"ל

והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה (ב' א) אם נתבונן לאורך הדורות נבחין שבכל מקום שאתה מוצא תורה וחכמה אתה מוצא גם ענווה, זה בלא זה אי אפשר...

תכונה רבתי הורגשה במחלקה. זה עתה נמסר כי מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל עומד להתאשפז. האחות הראשית קבלה הוראה לדאוג לחדר נוח במיוחד, כפי שראוי לגדול הדור. האחות מעיינת בטבלה המורה על תפוסת החדרים.

החדר הנוח ביותר תמיד בתפוסה מלאה. היותו נוח הופך אותו גם למבוקש... כרגע שוכב שם יהודי זקן. היא תנסה. מדובר ביהודי חם שכפי שהתרשמה ממנו - אם ישמע לאיזה צורך היא מבקשת להעבירו לחדר אחר - יש סיכויים טובים מאד שיפנה את החדר, ואפילו בשמחה ומתוך תחושה של זכות. ובאמת מתברר שהיא לא טעתה, כשמוע הזקן החולה את דבריה, החל ארוז את חפציו שעל הארונות בעודו אומר: "בוודאי, בוודאי איזו שאלה? זו זכות, זכות גדולה!..."

וכך באווירה טובה התפנה החדר וניתן לראש הישיבה. בהגיע היום בו השתחרר רבינו מבית החולים, סיפרו לו בני הבית כי הנה בחדר פלוני שוכב יהודי מבוגר, שוויתר על החדר בעבורו, וביקשוהו שלפני צאתו יסור אליו ויברכו. אמר רבינו: "יהודי מבוגר ויתר על החדר... אהה, עכשיו אני מבין! עכשיו אני מבין... הנה התיישבה לי בזה המיחה."

על חלון החדר היו במשך כל הזמן עופות טהורים. כתוב בספרים שדרך עופות טהורים להיות ליד מקום קדוש, ולא הבנתי איזו קדושה יש כאן? אולם עתה כשסיפרתם לי על המעשה הנאצל של הזקן, אני מבין הוויתור המיוחד שלו הביא קדושה לחדר... נמצאנו למדים שוויתור מושך קדושה אפילו על המקום... נמצאנו למדים ענותנותו של רבינו עד היכן, שכן ברור היה לו שלא הוא סיבת בואן של העופות...

יומא טבא לרבנן, יצא כרך נוסף של הספר הנודע 'אילת השחר'. עולם התורה שש ושמת. אולם בביתו של רבינו ראש הישיבה דאגים מעט. ראש הישיבה אינו חש בטוב. המהלך הטבעי המוכר לנו הוא, שכשלא חשים בטוב דורשים אצל הרופא. אולם כאן המהלך שונה, כאן תופעות שכאלה אינן רק ענין בריאותי גרידא. יש לחקור ולדרוש מה זאת עשה לנו אלוהים.

"הלא", מהרהר רבינו, "גם כאשר יצא הכרך הקודם של אילת השחר לא חשתי בטוב ו... כך בדיק קרה לאחר הוצאת הכרך הקודם לו...". האמנם יש קשר בין הדברים?... אולי יש לחשוש מעין הרע? הוחלט להעלות את הספק לפני מרן שר התורה רבי חיים קניבסקי זצ"ל, לשאלו האם לחזול מלהוציא כרכים נוספים מחשש עין הרע.

ענה מרן הגר"ח שאין כאן מקום לחוש לעין הרע, כי החשש לכך הוא במי שמוציא את ספרו להתפאר בו ולא לשם שמים, אבל רבינו אינו שייך לזה, ומוציא את ספריו להגדיל תורה ולהאדירה, ואדרבה - תהיה בזה סגולה שיאריך ימים.

ומציין מרן ראש הישיבה רבי גרשון אדלשטיין זצ"ל, שהחשש מפני עין הרע ליווה את רבינו הגרא"ל זצ"ל לאורך כל השנים שקימו להוצאת ספריו, ומסיבה זו המתין עד גיל ששים להוציא את ספריו, שבגיל זה כבר רבים תורתם סדורה וכרוכה דבר דבור על אופניו, ואין זו תופעה מרעישת שאמורה ליצור הילה מיוחדת. ומאותה סיבה של חשש מפני עין הרע, הקפיד רבינו שלא יפרסמו בעיתון על הוצאת ספר חדש שלו. (גדול בקרבך)

הוזהר הקדוש אומר כי אם אדם היה פוקח את עיניו ורואה את המזיקים המסתובבים באורי הייתה יוצאת נפשו מפחד, אולי הוא מתכוון לחיידקים הממלאים את האויר והקב"ה מצילנו מידם. **"על ניסין שבכל יומי"**

והמעשה השני שסיפר הגאון מוילנא, על שני פריצים ויהודי אחד. שמעו נא. מי שיודע, הגר"א זי"ע היה עורך גלות. כאשר שב מגלותו סיפר לבני ביתו את הסיפור דלהלן. באחת העיירות הוא התאכסן בבית יהודי ירא ה'. באחד הלילות הוא שומע את בעלת הבית שואלת את בעל הבית בקול רם "האם אתה יודעי כי מחר ממש התאריך לשלם לפריץ, ואם לא, הוא זורק אותנו לבור חלילה" הפחד והחרדה נשמעו בקולה. אמר לה בעל הבית בשלוה: "מה את דואגת, הקדוש ברוך ישלח את הכסף".

עם שחר לפני שבעל הבית יצא לבית הכנסת, קולה של בעלת הבית רעד: "תנסה בבית הכנסת להשיג כסף, אהה אלוקים אנו בסכנה, היום, היום אחרון". "מה את דואגת, היד ה' תקצר?!". כאשר שב מבית הכנסת: "נו, נו, הבאת משהו?" "היד ה' תקצר, בינתיים תגישי ארוחת בוקר" אמר בשלוה.

"מה, אתה מסוגל להכניס אוכל לפה?!" תמהה אשתו. טוב, היא הגישה ארוחת בוקר. בסיום אכילת פת שחרית בירך ברכת המזון בכונה "תמיד לא חסר לנו ואל יחסר לנו" פלאי פלאים. אח"כ נעמד ליד פתח הבית, ושם היה תלוי המעיל, לבש את המעיל חבש את הקפלוט'ש - הכובע.

שאלה האשה - "להיכן אתה הולך?" "את עצמך אמרת שהיום צריך לשלם לפריץ, אז מה את שואלת?..." הפטיר לעברה. "אבל אין לך כסף" הוסיפה לשאול. "הקדוש ברוך הוא ישלח" ענה. מבהיל! הוא הולך לשלם לפריץ בכיסים ריקים!!!

הגר"א ראה שהאיש כל כך בטוח באלוקי השמים והארץ, הוא היה משוכנע שאכן יתרחש לו נס, וביקש לראות כמו עיניו כיצד יפול דבר. הגר"א מיהר לצאת בעקבותיו. לראות.

בעל הבית ירא ה', פסע לעבר בית הפריץ בעיירה הסמוכה, ממש לא היה מובן למה ומדוע הולך, מה שברור כי הוא הלך בשלוה מאין כמוה. והגר"א בעקבותיו. בעומדו לפני פתח בית הפריץ אמר לו המשרת: "אם אתה מבקש להכנס, עליך להמתין, כי לפני שעה קלה נכנס פריץ מאחד הכפרים הסמוכים, הוא משוחח עם הפריץ בעל הבית (בסוד שיח שרפי...).

היהודי התישב על אבן סמוכה, והמתין. כאשר יצא הפריץ, התרומם היהודי להכנס פנימה, עצר אותו הפריץ היוצא: רגע! המתן, רגע, אני מבקש לדבר איתך כמה מילים: "אני מעוניין לקנות מהפריץ בעל הבית, שדה מסוים, הפריץ דרש ממני מחיר יקר, אני נקבתי בסכום זול, בתקוה שהוא יתפרש עימי על מחיר ביניים, אך הוא התעקש על הסכום היקר. לא התפשרנו. אני, זקוק לשדה גם במחיר יקר, אך אין זה מכבדי להכנס שוב ולהביע הסכמה מוחלטת למחיר שלו. אבקש ממך, יהודון, שתכנס אתה לרכוש את השדה כביכול, בשביל עצמך, אני סמוך ובטוח בך שתעביר לי אח"כ את השדה, תהיה מתווך נאמן, אני אשלם לך גם דמי תיווך..."

היהודי עשה כבקשתו. נכנס. קנה. ניהל עימו בחכמה דברים קצרים של משא ומתן - רכש את השדה במחיר מלא, יצא וקיבל דמי תיווך - בדיוק בסכום שאותו חייב לפריץ. נכנס שנית, שילם ויצא. שב לביתו. והגר"א בעקבותיו.

לא נותרו כמעט סיפורים מימי גלות הגר"א, אבל עובדה זו היא מהמועטות. מעשה שהיה.

"יהי חסדך ה' עלינו כאשר יחלנו לך" כפי ה"חלנו" כך "חסדך ה' עלינו", למדנו מהעובדה זו כי השלו והרגוע מכה אמונתו האיתנה

הלכה שבועית

המתפלל צריך שידע, שהשכינה כנגדו, כמו שנאמר שפכי כמים לבר נכח פני ה' ויעיר הכונה ויסיר כל המחשבות הטורדות אותך, עד שתשאר מחשבתו וכונתו זכה בתפלתו, ויחשב כי אלו היה מדבר לפני מלך בשר ודם, בודאי היה מסדר דבריו, ומכון בהם יפה, לבל יכשל, קל וחומר לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, שצריך לכון לפניו את מחשבתו, כי לפניו יתברך שמו, המחשבה כמו דבור, וכל המחשבות הוא חוקה, וקודם התפלה יחשב מרוממות האל יתברך שמו ושפלות האדם, ויסיר כל תענוגי אדם מלבו. **שבת שלום ומבורך**